

محمد ناصری، دبیر دوازدهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی رشد ویژه آثار قرآنی:

در تولید آثار قرآنی مناسب غنی شویم

سمانه آزاد

روخوانی، دانستنی‌ها و لطائف قرآنی، سبک زندگی قرآنی، قصه‌های قرآنی و مفاهیم و معارف قرآنی. کتاب‌های قابل اعتنا و مناسب در این دوره از جشنواره ۳۷۲ عنوان کتاب بود که از ۱۱۷ ناشر به دبیرخانه جشنواره رسیده بود. از میان این آثار، ۲۱۴ عنوان کتاب به مرحله دوم داوری رسید. این در حالی است که در دوره گذشته جشنواره، بالغ بر ۱۲۰۰ عنوان کتاب از ۶۵۰ ناشر بررسی شده بودند که خود گویای فقر در حوزه کتاب‌های قرآنی است.

ناصری درباره خلأهای آثار قرآنی گفت: «در حوزه‌های گوناگون قرآنی خلأهای بسیاری وجود دارد. به طوری که در برخی گروه‌ها صدای آثار قرآنی ضعیف است. مثلاً در حوزه تفسیر برای مخاطب کودک و نوجوان آثار چندانی وجود ندارد.»

دبیر دوازدهمین دوره جشنواره کتاب‌های آموزشی رشد درباره مشارکت ناشران نیز گفت: «ما علاوه بر فراخوان جشنواره، تماس‌ها و ارتباط چهره به چهره با ناشران برقرار و از آن‌ها درخواست کردیم که آثار خود را به جشنواره بفرستند. در نتیجه این فعالیت‌ها، آنچه به دست ما رسید این تعداد عنوان بود. قطعاً آثاری در بازار کتاب هست که به دست ما نرسیده است. نکته مهم آن است که با وجود استقبال زیاد از حوزه کتاب‌های

محمد ناصری، دبیر دوازدهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد ویژه آثار قرآنی در نشست مطبوعاتی این جشنواره، به خلأهای موجود در آثار قرآنی برای مخاطب کودک و نوجوان تأکید کرد. وی تکرار و کلیشه در روند تولید آثار قرآنی و نیز ادبیات دور از مخاطب را یکی از آفات این حوزه دانست که نیازمند بازنگری جدی است. مدیر کل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی از برگزاری کارگاه‌های موضوعی برای ناشران و نیز خرید یک میلیارد تومانی از آثار مناسب برای حمایت از آن‌ها خبر داد.

دبیر دوازدهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد ویژه آثار قرآنی گفت: «دوازدهمین دوره جشنواره کتاب‌های آموزشی رشد به آثار قرآنی اختصاص دارد چرا که در این زمینه بیش از آنچه فکر می‌کردیم دچار فقر هستیم. می‌توان گفت در حوزه آثار قرآنی کارچندانی صورت نگرفته است. البته ما در بازه دوره گذشته این جشنواره مانند دیگر حوزه‌های درسی به حیطه قرآن هم توجه داشتیم که کافی نبود.»

وی افزود: «در این دوره از جشنواره آثار قرآنی منتشر شده طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ در شش گروه بررسی شدند. این گروه‌ها عبارتند از تفسیر و ترجمه قرآن، حفظ و آموزش

ویژه آثار قرآنی در پاسخ به سؤالی مبنی بر فعالیت‌های جشنواره در پر کردن خلأهای موجود گفت: «خلأهای موجود که داوران در بیانیه‌های خود به آن‌ها اشاره خواهند کرد در فصل‌نامه جوانه منتشر خواهد شد. بر همین اساس کارگاه‌های موضوعی را برای ناشران و پدیدآورندگان این حوزه برگزار خواهیم کرد تا ناشرانی که دغدغه فعالیت در این حوزه را دارند به نحوی که می‌توانیم حمایت کنیم.»

وی افزود: «اسناد بالادستی آموزش و پرورش اهداف قرآنی برای دانش‌آموزان و فرهنگیان را مشخص کرده‌اند. ما سعی می‌کنیم مقصد و مسیر رسیدن به این اهداف را تبیین کنیم و بسترهای لازم برای این امر را فراهم آوریم. به بیان دیگر انتظاراتمان را شفاف و روشن بیان می‌کنیم؛ سعی‌مان بر این است که ارتباط میان ناشران را با برگزاری کارگاه‌های موضوعی افزایش دهیم و نیز از تولیداتی که منتشر می‌شوند حمایت کنیم.»

حمایت از آثار مناسب

ناصری درباره حمایت از آثار مناسب نیز چنین توضیح داد: «تا پیش از این، خرید کتاب‌های مدارس به سلیقه و تشخیص

مدیران مدارس بود اما در سال گذشته این کتاب‌ها فقط از فهرست کتاب‌هایی که دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در کتاب‌نامه رشد منتشر می‌کند انتخاب و خریداری شدند. ما می‌توانیم بخش قابل توجهی از این آثار را به کتاب‌های قرآنی اختصاص دهیم به شرطی که ویژگی‌های کتاب مناسب را داشته باشند.»

مدیر کل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی با بیان اینکه هم ناشر و هم پدیدآورنده در تولید اثر مناسب مؤثرند گفت: «ناشر سرمایه‌گذار و فراهم‌کننده مسیری است که یک نویسنده می‌تواند اثرش را تولید کند. بنابراین اگر قرار است حمایتی صورت گیرد هم شامل ناشر و هم شامل پدیدآورندگان است. ارتباط میان این دو تنگاتنگ است و حمایت از هر کدام می‌تواند حمایت از دیگری باشد. از این رو ما در این جشنواره هم از ناشران و هم از نویسندگان و پدیدآورندگان برتر حمایت خواهیم کرد.»

محمد ناصری با اعلام برگزاری نمایشگاه ۵۰ هزار مدرسه در دهه فجر و خرید یک میلیارد تومانی آثار مناسب گفت: «یکی از مهم‌ترین حمایت‌های این جشنواره از آثار مناسب شناسایی آن‌هاست. هم‌چنین در دهه فجر امسال، نمایشگاهی با عنوان ۵۰ هزار مدرسه برگزار خواهد شد که همه آثار آن از میان کتاب‌های مناسب و معرفی شده در این جشنواره خواهد بود. در زمینه‌ها و حوزه‌های دیگر هم کتاب‌های مناسب معرفی شده در کتاب‌نامه رشد، منبع انتخاب آثار برای این نمایشگاه می‌باشد.»

آموزشی و کمک آموزشی، ناشران کتاب‌های قرآنی دغدغه ورود به جشنواره را ندارند.»

ناصری درباره حضور ناشران شهرستانی در این جشنواره توضیح داد: «۴۴ درصد ناشران شرکت‌کننده از شهرستان‌ها (غیر از تهران) بودند. از میان ۲۱۴ عنوان کتاب، ۸۸ عنوان به ناشران شهرستانی تعلق داشت که مجموعاً ۴۱ درصد کتاب‌ها را شامل می‌شود.»

عدم توجه به نیاز مخاطبان

وی با بیان اینکه میان آثار حوزه‌های گوناگون قرآنی ارتباط منطقی و برنامه‌ریزی حساب‌شده‌ای وجود ندارد افزود: «آنچه داوران پس از بررسی آثار بر آن تأکید داشتند این بود که میان محتوا و ادبیات آثار با نیازهای مخاطب ارتباط عمیقی وجود ندارد. در واقع به نظر می‌رسد ناشران بر اساس پژوهش و نیازسنجی مخاطبان دست به تولید آثار نمی‌زنند. علاوه بر این، تکرار کلیشه‌های رایج در موضوعات قرآنی یکی دیگر از آفات این حوزه است. در واقع به نظر می‌رسد عنوان‌های جدید برای تولید کتاب قرآنی پیشنهاد نمی‌شود. به همین جهت روندی تکراری در تولید آثار دیده می‌شود. این در حالی است که ما معتقدیم قرآن کتابی برای همه دوران‌ها و برای همه مخاطبان است. اما ناشران از این منظر به قرآن نگاه نمی‌کنند. به همین جهت است که آثار منتشر شده چندان برجسته و قابل توجه نیستند.»

ناصری با اشاره به قالب‌های جذابی مانند رمان و سفرنامه برای مخاطب کودک و نوجوان گفت: «رمان و سفرنامه قالب‌هایی هستند که معمولاً مخاطب کودک و نوجوان به دنبال آن هستند و هر دو در قرآن وجود دارند. اما در این زمینه با آثار فاخری روبه‌رو نیستیم. در حوزه قصه که یکی از مهم‌ترین قالب‌های قرآنی است، با تنوع و تعدد کمی روبه‌رو هستیم در حالی که این قالب می‌تواند مورد توجه مخاطب قرار بگیرد. جذابیت؛ چه از لحاظ عنوان و چه از لحاظ کتاب‌سازی هم موضوعی است که مغفول مانده است. می‌توان گفت در میان آثار شاهد کتاب‌سازی جذاب و چشمگیر و قابل توجه مخاطب نبودیم.»

زبان و ادبیات تکراری موضوع دیگری بود که ناصری بر آن اشاره کرد وی گفت: «گویی برای انتقال مفاهیم قرآنی فقط باید از زبان رایج وعظ استفاده کنیم. ادبیات به کار رفته در آثاری که توسط داوران بررسی شدند نشانگر آن است که این موضوع نیاز به بازنگری جدی دارد. یکی از مهم‌ترین دلایلی که کتاب‌های این حوزه مورد استقبال خوبی قرار نمی‌گیرند این است که ادبیات به کار رفته در آن‌ها با مخاطب ارتباط برقرار نمی‌کند. در واقع کتاب‌ها با ادبیاتی که مخاطب با آن مأنوس است فاصله دارند.»

تلاش برای ارتباط بیشتر با ناشران

دبیر دوازدهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد،

کتاب‌های قابل اعتنا و مناسب در این دوره از جشنواره ۳۷۲ عنوان کتاب بودند که از ۱۱۷ ناشر به دبیرخانه جشنواره رسیده بود